

АУСТРОУГАРСКИ ЗЛОЧИНИ УОЧИ И ПОСЛЕ КОЛУБАРСКЕ БИТКЕ 1914. ГОДИНЕ

Аутори изложбе:
Ненад Антонијевић
Вељко Ђурић Мишина

Графичко решење
Изабела Мартинов Томовић

На изложби је коришћен материјал:
са Интернет сајтова
Архива Српске православне цркве
Војног архива
Војног музеја

„Од пре дужег времена Аустро-Угарска је била одлучила да уништи малени српски народ, демократски и свестан своје слободе. Слободна Србија привлачила је аустромађарске људе српског порекла, и, још више, спречавала тако жељени пут ка Солуну. Требало је припремити народ двојне монархије за уништење досадног суседа. Да би постигли овај циљ, аустро-мађарски листови, искрено помагани немачким листовима, отпочињу систематски клеветничку борбу против Срба. По њима нема народа који је од Срба више варварски и више заслужан презира. Свадљивци, лопови, краљеубице, омрзнути Срби бејаху још и крволоци. Својим заробљеницима секу они нос, уши, ваде очи, секу људе на каише. Чак и у озбиљним листовима могле су се читати сличне ствари.

Али припрема јавности новинским текстовима не беше довољна, да би се трупама улио потребан страх од српског варварства. Тако нису изостали ни официри, виши и нижи, да, својим војницима приповедају о тобожњим дивљаштвима, које ће Срби вршити над њиховим заробљеницима. Сви Аустро-Мађари заробљени од Срба увераваху ме, да су им официри говорили, да се не треба предавати јер ће их срби масакрирати. Штавише и официри вероваху у ову пропаганду. Тако ми је признао један поручник, да је у моменту његовог заробљавања био извадио револвер да се убије, јер се плашио да ће га Срби мучити.

Аустро-мађарски војници, дошавши на српску територију и долазећи у контакт са људима који су им вечито представљани као варвари, имали су страх, и услед страха да не буду масакрирани, они су починили вероватно своје прво злодело. Међутим, поглед на крв изазива такве ефекте који и од човека стварају крволочну животињу. То сам у више прилика посматрао.

Један истински наступ колективног садизма обузео је ове трупе, садизма оне врсте који су донекле могли препознати појединци који су присуствовали борбам абикова. Једном, одрешена и ослобођена животиња постаје разјарена и крволочна. Дело пустошења спроводили су људи који су очеви породица, и вероватно нежни у приватном животу.

Одговорност за свирепост поступање не пада дакле на све војнике жртве инстинкта подивљале животиње која спава код сваког човека већ на њихове старешине који нису хтели обуздати ове склоности, боље да кажем, који су их будили...”

Родолф Арчибалд Рајс, *Како су Аустро-Мађари ратовали у Србији*, Одеса 1916.
Наведено према: Арчибалд Рајс, *Злочини над Србима у Великом рату*, Свет књиге, Београд, 2014, стр. 62-64.)

На почетку 20. века Немци и Аустријанци нису били задовољни расподелом природних богатстава у свету и односом снага, па су покренули нову геополитику која је, осим осталог, подразумевала продор на исток, преко Балкана. На том путу стајала је Краљевина Србија, која је бранила своју независност и интересе пред многоструко већим и јачим противницима.

Рат је почео нападом Аустроугарске на Србију 28. јула 1914. године с планом да ће лако победити српску војску која је, премда је поднела велике жртве, као победник изашла из два балканска рата.

Аустроугарска је и после тешког пораза који је претрпела у Церској бици августа 1914. године, и даље желела да брзо покори Краљевину Србију, српску војску и српски народ, који је пролазио кроз искушења изазвана трећим узастопним ратом у релативно кратком периоду.

Аустроугарска војска је, на основу раније добијених наредби из виших команди, у јесен 1914. у Подрињу и Мачви починила страшне злочине над српским народом у којима је страдало око четири хиљаде људи. Нико није био поштеђен: убијана су новорођенчад у колевкама, дечаци и девојчице тек дорасли за школу, девојке, жене, старци, ратни заробљеници, рањени војници. О тим незапамћеним злочинима прилично детаљну документацију прикупио је угледни швајцарски криминолог и професор универзитета у Лозани др Родолф Арчибалд Рајс и објављивао је у европским новинама, и тако допринео сазнавању истине о ратним злочинима аустроугарске солдатеке у Краљевини Србији, али и Босни и Херцеговини, Војводини, Хрватској и Славонији, где је живео српски народ, у тада аустроугарској држави.

Аустроугарска је средином новембра 1914. поново покренула офанзиву преко Дрине да би покорила Србију пре – како је намеравала – краја те године. Знатан део цивилног становништва је напуштао своје домове и имања, и кретао за својим очевима, синовима и браћом – српским војницима, знајући како су нешто раније, у Церској бици, поступали аустроугарски војници. Захваљујући тој чињеници избегнуте су веће жртве.

Српска војска је после генијалног стратешког привременог повлачења под командом генерала Живојина Мишића, у то време команданта Прве српске армије, прикупила своје снаге, предахнула колико-толико и опоравила се, и тако реорганизована потукла непријатеља, приморавши га да напусти Србију, не остваривши жељени план: да већ прве ратне године капитулира српска војска.

Аустроугарске трупе су се повукле из Србије после 15. децембра 1914, након пораза у Колубарској бици. Генерал Мишић је због успешног командовања унапређен у чин војводе, док је његов супарник Оскар Поћорек смењен са места главнокомандујућег Балканске војске, а на његово место је постављен немачки фелдмаршал Аугуст фон Макензен.

Српска победа одложила је улазак Бугарске у рат на страни Немачке и Аустроугарске, а такође је и допринела одлуци Италије да уђе у рат на страни сила Антанте.

Zu Beginn des 20. Jahrhunderts waren die Deutschen und Österreicher mit der Verteilung der Ressourcen in der Welt nicht zufrieden. Um die Machtverhältnisse in der Welt zu ihren Gunsten zu verändern, starteten Berlin und Wien eine neue Geopolitik, die Ostpolitik, inbegriffen eine aktive, aggressive Balkanpolitik. Ihnen im Wege stand das Königreich Serbien, das ihre Unabhängigkeit und Interessen vor ein Vielfaches größer und stärkere Gegner verteidigt.

Der Krieg begann am 28. Juli 1914 mit dem Angriff Österreich-Ungarn gegen Serbien. Wien hoffte in dem Krieg, mit seinem schnellen und leichten Erfolg. Aber am Ende des Krieges, trotz hoher Verluste, die serbische Armee ging als Sieger hervor.

Österreich-ungarischen Truppen erlitten besonders schwere Verluste in der Schlacht von Cer und Schlacht im August 1914. Dennoch Wien hielt weiter an dem Plan fest, das Königreich Serbien schnell zu okkupieren. Serbien war schon völlig erschöpft in den beiden Balkankriegen 1912/13.

Die österreichisch-ungarische Armee, - auf der Grundlage zuvor empfangenen Befehl von höherer Stelle, - im Herbst 1914 beging in die Drina-Tal und Mautha schrecklichen Verbrechen gegen die serbische Zivilbevölkerung, in dem etwa vier-tausend Menschen getötet wurden.

Niemand wurde verschont. Österreichisch-ungarischen Soldaten töteten Kinder in der Krippen, Jungs und Mädchen kaum reif für die Schule, Mädchen, Frauen, ältere Menschen, Kriegsgefangene, Verwundete.

Von diesem beispiellosen Verbrechen ausführliche Beweise wurde vom renommierten Schweizer Kriminologe und Professor an der Universität Lausanne Dr. Archibald Reiss gesammelt und dokumentiert. Darüber schrieb er in mehreren schweizerischen und französischen Zeitungen. Es ist ihm zu verdanken, dass die Weltöffentlichkeit über die österreich-ungarischen Verbrechen gegen die serbischen Zivilbevölkerung nicht nur in Königreich Serbien, sondern auch in Bosnien und Herzegowina, Syrien, Banat, Kroatien, Slawonien und Batschka. Diese Serben waren die Staatsbürger des österreich-ungarischen Staates.

Mitte November 1914 Österreich-Ungarn startete wieder eine Offensive gegen Serbien. Die Absicht der Habsburger Monarchie war, Serbien bis Ende des Jahres 1914 zu besiegen. Ein ziemlich großer Teil der Zivilbevölkerung verließ ihre Häuser und Bauernhöfe und mit serbischen Soldaten zogen sich nun in ausgebauten Stellungen zurück nach Süden durch Albanien schlichter, kamen an die albanische Adriaküste und erreichten nach großen Verlusten die Insel Korfu.

Unter dem Kommando von General Živojin Mišić, damals Kommandeur des Ersten serbischen Armee, zogen sich Serben zurück. Kurz aber darauf, startete General Mišić einen Angriff, mit dem er die österreichisch-ungarische Armee vernichtend geschlagen hat.

Österreichisch-ungarischen Truppen zogen sich aus Serbien nach dem 15. Dezember 1914, nach der Niederlage in der Schlacht von Kolubara zurück. Wegen seiner militärischen Erfolge wurde Živojin Mišić zum Herzog ernannt. Sein Rivale Oscar Potiorek wurde als Oberbefehlshaber der k.u.k.-Armee entlassen und an seine Stelle trat deutsche Generalfeldmarschall August von Mackensen.

Der serbischer Sieg verschob Bulgariens Eintritt in den Krieg auf der Seite von Deutschland und Österreich-Ungarn. Der Erfolg der Serben beeinflusste aber auch die Entscheidung Italiens, sich auf die Seite der Entente zu schlagen.

At the beginning of the 20th century, the German and Austrian dissatisfaction with the distribution of natural resources in the world and the balance of power launched their new geopolitics, which, among other things, implied drive toward the East, across the Balkans. As an obstacle to this, stood the Kingdom of Serbia, which defended her independence and interests before much larger and stronger opponents.

The war began on July 28, 1914, by Austro-Hungarian invasion on Serbia and their illusion of easy victory over the Serbian Army which, although suffered severe losses, emerged victorious from the two Balkan Wars.

Despite the heavy defeat in the Battle of Cer in August 1914, Austria-Hungary renewed an offensive with the same task of quickly destroying the Kingdom of Serbia, her army and people, who was passing through the ordeal caused by third successive war in a relatively short period of time.

Being previously instructed from higher commands how to treat the local inhabitants, the Austro-Hungarian Army committed massive crimes against the Serbian civilian population in the region of the Drina River Valley and Mačva in the fall of 1914, when about 4,000 people were killed. No one was spared: the Austro-Hungarians killed the infants in cribs, school boys and girls, young girls, women, elderly, war prisoners, wounded soldiers. These unprecedented crimes were precisely documented by Dr. Archibald Reiss, the renowned Swiss criminologist and professor at the University of Lausanne, who published them in several European newspapers, thus revealing the truth about the Austro-Hungarian atrocities committed not only in the Kingdom of Serbia, but also in the parts of Austria-Hungary, such as Bosnia and Herzegovina, Volvodina, Croatia and Slovenia, populated by the Serbs.

In mid-November 1914, Austria-Hungary launched another offensive across the Drina in order to occupy Serbia before the end of the year. A significant part of the civilian population left their homes and farms and followed Serbian soldiers, bearing in mind how the Austro-Hungarians, a little earlier, in the Battle of Cer, treated civilians. Due to this fact, the major victims were avoided.

After the ingenious strategic temporary withdrawal, the Serbian troops, led by General Živojin Mišić, Commander of the First Army at the time, after a break and regrouped, launched a counteroffensive and defeated the enemy, forcing it to withdraw from Serbia without having its plan completed: to make Serbia capitulate during the first year of the war.

Following their defeat in the Battle of Kolubara, Austro-Hungarian troops withdrew from Serbia after December 15, 1914. For his successful command in the battle, General Mišić was promoted to the rank of Volvode, while Oscar Potiorek, his opponent, was dismissed from the post of the Chief Commander of the Balkan Army and replaced by German Field Marshal August von Mackensen.

Serbian victory not only postponed Bulgaria's entry into the war on the side of Germany and Austria-Hungary, but also contributed to the decision of Italy to side with the Entente.

Војска Краљевине Србије

Врховни командант: престолонаследник и регент Александар Карађорђевић,
Начелник штаба Врховне команде: војвода Радомир Путник.

Прва армија:

Командант ђенерал Живојин Мишић; састав: Моравска дивизија другог позива пуковника Милоша Васића, Дунавска дивизија првог позива пуковника Миливоја Анђелковића Кајафе; 54.000 војника, 80 топова и 40 митраљеза

Друга армија:

Командант војвода Степа Степановић; састав: Коњичка дивизија пуковника Бранка Јовановића, Шумадијска дивизија првог позива пуковника Војислава Живановића и Моравска дивизија првог позива генерала Илије Гојковића; 88.000 војника, 138 топова и 66 митраљеза.

Трећа армија:

Командант ђенерал Павле Јуришић Штурм; састав: Тимочка дивизија другог позива пуковника Мирка Милосављевића, Дринска дивизија другог позива пуковника Крсте Смиљанића, Дринска дивизија првог позива пуковника Николе Стевановића и Комбинована дивизија генерала Михаила Рашића; 65.000 војника, 80 топова и 40 митраљеза.

Ужичка војска:

Командант ђенерал Вукоман Арачић; састав: Шумадијска дивизија другог позива пуковника Драгутина Миловановића, Ужичка бригада пуковника Ивана Павловића и Лимски одред пуковника Јеврема Михаиловића; 32.000 војника, 55 топова и 15 митраљеза.

Одбрана Београда:

Командант ђенерал Михаило Живковић; састав: три пука другог и трећег позива и два ескадрона коњице; 19.000 војника, 47 топова и 10 митраљеза.

Обреновачки одред:

Командант пуковник Милисав Лешјанин а потом пуковник Душан Туфегџић; састав: пет пукова и пет самосталних батаљона трећег позива, Скопски батаљон; 10.000 војника, 26 топова и 8 митраљеза.

Војска Аустроугарске

Врховни командант: надвојвода Фридрих фон Хабзбург
Начелник штаба Врховне команде:
ђенерал Конрад фон Хецендорф.

Балканска војска

Командант: надвојвода Фридрих фон Хабзбург,
400.000 војника и 400 топова.

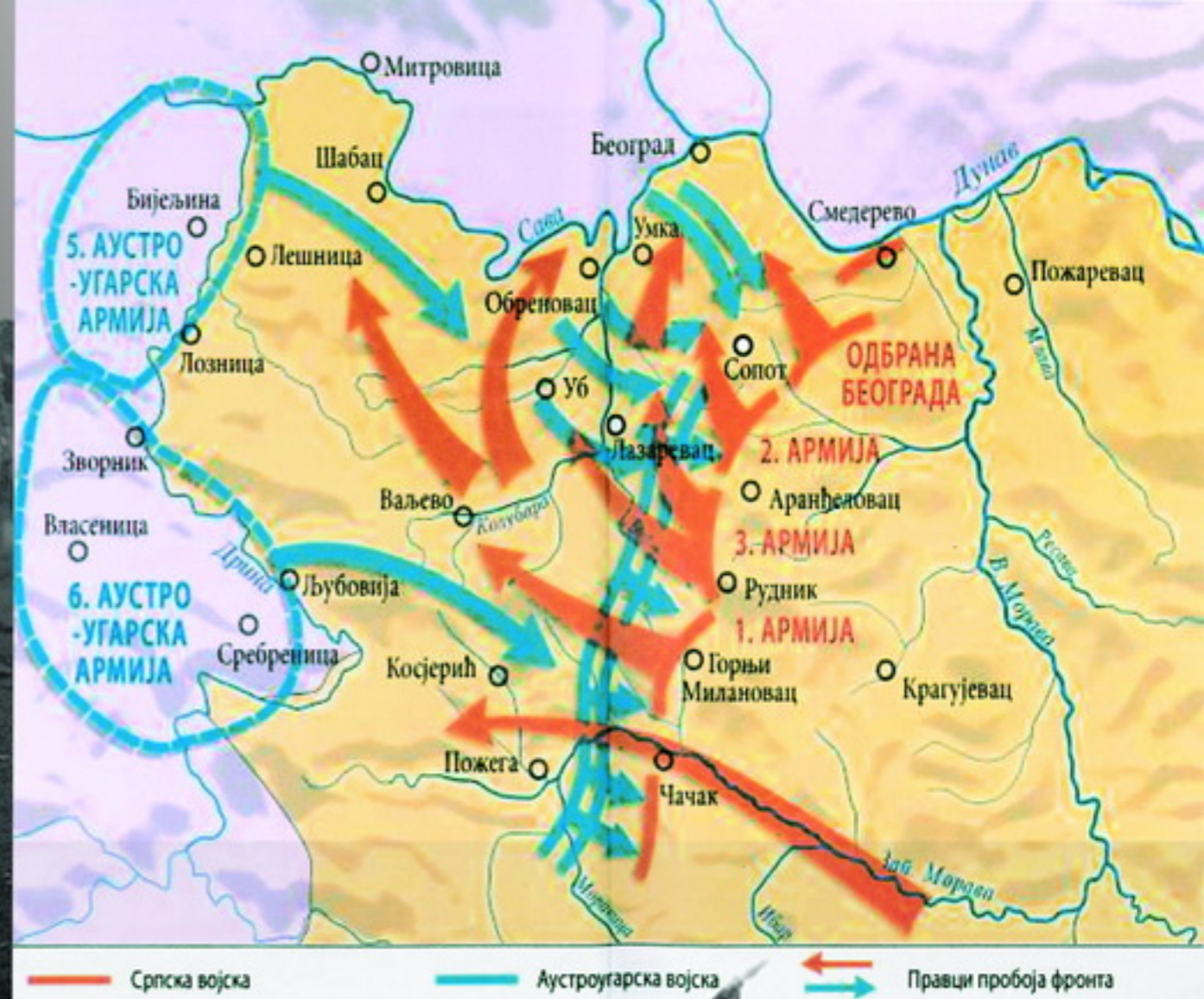
Пета армија

Командант ђенерал Либоријус фон Франк;
састав: 82 батаљона, 11 ескадрона коњице и 43 батерије.

Шеста армија

Командант ђенерал Оскар фон Поћорек;
састав: 160 батаљона, 12 ескадрона коњице и 84 батерије.

Групе Шњарић и Хаусер; састав: једна бригада и 15 батаљона пешадије (лоциране на горњој Дрини на простору Фоче).

О избеглиштву српског народа 1914.

„Генерал Мишић од Рудника види: Подриње, Мачва и Поцерина искренули се и нагнули ка Шумадији и Поморављу; као да је аустроугарска армија претурила тај део Србије са селима и варошима, уз артиљеријску грмљавину просула је са небом, потоцима, глибом, па из брда и долина помешаних са облачином и опалим лишћем, јединим друмом који води ка средишту Србије, међу шљивицима и забранима, стрњиштима и недобрим кукурузима – отиче све што је живо и вода, пролази све што може да бежи и што може да бежи и што може да се понесе и повуче. Од тог претура, и друм се изломио, загубио у шумарцима, селима, пустим пољима, па низ тај смоничави, изгацани усек међу враним врзинама и голим међашима, по закону земљине теже и снази страха људскога и животињског – строваљује се и тече народ и стока, кола и пси, живина и покућство. Све у истом правцу. Против њега.“

Из романа Добрице Ћосића „Време смрти“, Просвета, Београд 1988, књига прва, други део, стр. 384

О злочинима Поћорекове војске 1914.

„Синоћ су у Врховну команду стигле депеше: пут за Лозницу, којим је прекјуче аутомобилом прошао командант Балканске војске и Казнене експедиције на Србију, фелдцајгмајстер Оскар Поћорек, његови Поћорекони, официри искитили су вешалима с поповима и старцима, а јарке поред плотова пострељаном децом и просеченим женама...Војвода Путник, пружајући му те депеше, опет је изрекао своју опомену коју после пада Шапца изговара уз сваки неповољан извештај са фронта: Не заборављајте, Мишићу, тај фелдцајгмајстер Поћорек написао је у једној својој осветничкој наредби да је српски народ смрдљива, прљави злочиначка раса. Подсећајте на то српске официре. Стално их подсећајте ако нисте намерни швапском нареднику да будете коњушар.

А на то је војвода Степа испричао како су Швабе старца воденичара привезали за воденичко витло, подигли уставу и пустили воду да окреће витло, они поседали уоколо и боли бајонетима воденичара, светећи му се за надвојводу Фердинанда и војвоткињу Софију.”

Из романа Добрице Ћосића „Време смрти”, Просвета, Београд 1988, књига прва, други део, стр. 384

Gazette de Lausanne

ET JOURNAL SUISSE

FONDÉE EN 1798

Lausanne, 24 décembre, matin.
Le service militaire obligatoire

ANNONCES
AGENCE DE PUBLICITÉ
HARRINGTON & VOGLER
LAFAYETTE
Rue de la Gare 11 à Lausanne.
TÉLÉPHONE 100
PRIX D'ABONNEMENT
Pour la Suisse... 1 franc
Pour l'étranger... 1 franc 50
S'adresser à l'Administration
Rue de la Gare 11 à Lausanne

De la Serbie.
Lausanne, 24 décembre 1914.
Monsieur le Directeur de la Gazette de Lausanne.
Ce n'est qu'un retour de Serbie à Belgrade, que j'ai pris connaissance de l'article émanant de votre correspondant sous le titre de « Serbie ». Ayant tout à fait le sentiment de ne pas être en mesure de vous adresser une réponse, je me suis contenté de vous adresser un petit mot de remerciement pour l'intérêt que vous avez porté à mon article. Je suis sûr que vous m'excuserez de ne pas avoir pu vous adresser une réponse plus substantielle. Je suis sûr que vous m'excuserez de ne pas avoir pu vous adresser une réponse plus substantielle. Je suis sûr que vous m'excuserez de ne pas avoir pu vous adresser une réponse plus substantielle.

La bataille de France
Le communiqué français.
Paris, 24 décembre, 11 h. 30.
Les Allemands ont tenté de franchir la ligne de bataille le 23 décembre. Ils ont été repoussés par nos troupes. Nos troupes ont fait de nombreuses prisonnières et ont saisi de nombreux canons et munitions. Les Allemands ont subi de lourdes pertes. Nos troupes ont maintenu la ligne de bataille et ont fait de nombreuses prisonnières. Les Allemands ont subi de lourdes pertes. Nos troupes ont maintenu la ligne de bataille et ont fait de nombreuses prisonnières.

Le communiqué français.
Paris, 24 décembre, 11 h. 30.
Les Allemands ont tenté de franchir la ligne de bataille le 23 décembre. Ils ont été repoussés par nos troupes. Nos troupes ont fait de nombreuses prisonnières et ont saisi de nombreux canons et munitions. Les Allemands ont subi de lourdes pertes. Nos troupes ont maintenu la ligne de bataille et ont fait de nombreuses prisonnières.

Lausanne, 24 décembre, matin.
Le service militaire obligatoire

ANNONCES
AGENCE DE PUBLICITÉ
HARRINGTON & VOGLER
LAFAYETTE
Rue de la Gare 11 à Lausanne.
TÉLÉPHONE 100
PRIX D'ABONNEMENT
Pour la Suisse... 1 franc
Pour l'étranger... 1 franc 50
S'adresser à l'Administration
Rue de la Gare 11 à Lausanne

La guerre en Serbie
Monsieur le Directeur de la Gazette de Lausanne.
Cela va être un retour de Serbie à Belgrade, que j'ai pris connaissance de l'article émanant de votre correspondant sous le titre de « Serbie ». Ayant tout à fait le sentiment de ne pas être en mesure de vous adresser une réponse, je me suis contenté de vous adresser un petit mot de remerciement pour l'intérêt que vous avez porté à mon article. Je suis sûr que vous m'excuserez de ne pas avoir pu vous adresser une réponse plus substantielle.

La bataille de France
Le communiqué français.
Paris, 24 décembre, 11 h. 30.
Les Allemands ont tenté de franchir la ligne de bataille le 23 décembre. Ils ont été repoussés par nos troupes. Nos troupes ont fait de nombreuses prisonnières et ont saisi de nombreux canons et munitions. Les Allemands ont subi de lourdes pertes. Nos troupes ont maintenu la ligne de bataille et ont fait de nombreuses prisonnières.

Le communiqué français.
Paris, 24 décembre, 11 h. 30.
Les Allemands ont tenté de franchir la ligne de bataille le 23 décembre. Ils ont été repoussés par nos troupes. Nos troupes ont fait de nombreuses prisonnières et ont saisi de nombreux canons et munitions. Les Allemands ont subi de lourdes pertes. Nos troupes ont maintenu la ligne de bataille et ont fait de nombreuses prisonnières.

Из романа Добрице Ћосића „Време смрти“

Аустро-угарска војска и поприште где се одвијала Колубарска битка

Буковик и Краљев сто прислањају се на Маљен, Маљен на Суворор, овај на Рајац и Рудник што се грби и пресеће гукошке успоне: Колубара се разлива и плави долину, потоци се сплићу, брегови се размичу, па опкољавају и гомилају; урвинама нигде краја; путеви се тање, прекидају; аустроугарска војска се губи у шумама, потања у глиб, завејава је снег, смрзава се на Маљену, Суворору, Руднику ...

Живојин Мишић, размишљање у току битке

Али шта треба данас и ноћас учинити? Шта фелдцајгмајстер Оскар Поћорек не предвиђа да ће српски командант урадити? Велика битка почиње великом мишљу. Тихо, сударом командантских интелигенција, тако је говорио војним питомцима на часовима стратегије. А прећутао је да сваки добар командант има два противника: свог старешину и непријатеља. И он ће морати против двојице: војводе Путника и фелдцајгмајстера Оскара Поћорека. Путнику се не потчинити. Поћорека одгонетнути.

Живојин Мишић о родном селу и родној кући

Доле под Баћинцем је Струганик, очева кућа, браћа и гробље. Четврта је година како није слушао њихове бриге и јадања. Најкасније за три дана Швабе ће испразнити струганичке торове, бачије, подруме. Запалиће највећу, белу кућу, његову родну кућу са оцаклијом која мирише на буков дим и стари пепео. Изгореће и оне велике црне наћве у којима се чувало брашно, а он је, и кад је поручник постао, још веровао оном дечјем страху: у тим наћвама, скривен у брашну, борави стари струганички ђаво...

Живојин Мишић се обраћа српским војницима

Помаже бог, јунаци! Што, људи, мало јачу ватру не наложите побогу! Швабе су стале на обали Колубаре, не бојте се. Ако и пређу на десну обалу, неће далеко од ње. Него шта ћемо, морамо да их задржимо. Па да их опет најуримо из Србије. Како чиме? Па свим оним што ми Срби и људи јесмо. Питам вас: може ли Шваба дуже од нас да не спава? Да ли може брже од нас да иде уз наша брда по глибу и снегу? Може ли више да трпи глад и зиму? Да ли је храбрија војска она која невин и поштен народ убија и пљачка му домове за цара Фрању Јосифа од војске која брани своју децу и родитеље, своје жене и сестре? Не питам вас да мени одговорите. Кад ја одем, ви сами себи одговорите – ко мора да изгуби рат.

Професор Зарија (капетан друге класе Зарија Симић) говори Живојину Мишићу

-О чему то ноћас размишљате, професоре?

-О највећој неправди у новој историји, господине генерале. О неправди према Србији. Па то је нечувено! Код Ваљева ми смо Французима гинули за Париз, на Колубари бранили смо Енглезима Дарданеле, на Миловцу искрварисмо за руску Украјину...А на Баћинцу изгубисмо од браће Хрвата за њихову слободу...Нечувено, господине генерале. Па ова курва Румунија што ћути. Нека падне Београд, само нек запрашти Букурештом! А Грци...

-Немојмо ноћас о томе. Имате ли неку књигу, професоре? Не жестите се. Дајте нешто што ће да надживи и наше савезнике и наше непријатеље, нас што се патимо ноћас по овој тмуши, боси, без шињела.

-На парчету смрзнутог таина. Нешто вечно, ако имате.

-Имам „Горски вијенац“, господине генерале.

Почетак победничке офанзиве српске војске у Колубарској бици

„Сви извештаји из дивизија казују о победи: Кајафа заузео Баћинац и стоји више Мионице, нестрпљив, љутит што га зауставља у гоњењу непријатеља; Васић освојио Маљен; Смиљанић стао на Миловац и са Гукоша продире долином Љига; Милић избио на Медник, Вис и сишао на друм Гукоши-Горња Топлица. Прва армија, је, дакле, пред Колубаром и Ваљевом. Трупe занете побеђивањем не могу да се зауставе у прогону растројеног непријатеља. А Врховна Команда јавља да је Ужичка војска пробила фронт и да надире ка Ужицу и Косјерићу; Трећа армија упорно потискује Швабе ка Доњем Љигу и Колубари; Друга армија започиње битку за Конатицу.“

Максимилијан Харден, немачки публициста, крај децембра 1914:

„Већ десет пута нам је јављено да је читава једна српска дивизија или армија уништена, а бар пет пута су нам то исто јавили за целу српску војску. То лудо шкрабање служило је врло рђаво нашем савезнику. Аустроугарске трупе, о чијој храбрости и издржљивости нема потребе говорити (које је водио славни Поћорек), биле су тучене од храбрих људи, чисте ратничке расе, извежбаних у доброј школи и вођени стратегијском вештином војводе Путника и ђенерала Мишића.“

„Србија је још једном васкрсла из гроба Косова поља. И из колубарског врела црпеће током читавог једног века горду храброст за највеће битке“!